DEN DANSKE ØKONOMISKE SITUATION

DEN OFFENTLIGE SEKTOR

1. I »Økonomisk oversigt 1966«, et nummer af Statistiske Efterretninger, bringer Danmarks Statistik et skøn over statens indtægter og udgifter i finansåret 1966/67. Der forventes et fald i provenuet af told og forbrugsafgifter på 300 mill. kr. eller en procentvis nedgang på 3 pct. i forhold til, hvad man havde regnet med ved fremsættelsen af finanslovsforslaget for 1966/67. Samtidig forventes indkomstskatten at give 100 mill. kr. mere end forudset.

Følgende opstilling viser told og forbrugsafgifter i 1965/66 og 1966/67 og selve forbruget i 1965 og 1966.

	1965 (65/66)	1966 (66/67)
T & F	8.762 mill. kr.	10.069 mill. kr.
Forbrug	53.800 – –	59.700 – –
T & F/Forbrug	16,3 pct.	16,9 pct.

Da de indirekte skatter i det væsentlige hviler på forbruget, er provenuet sat i relation til forbruget. Den gennemsnitlige procent er steget 0,6 pct. Stigningen har flere forskellige og modsat virkende årsager. Fra april 1965 blev en gros omsen forhøjet fra 9 pct. til 12,5 pct. Denne forhøjelse virkede altså ikke fuldt ud i finansåret 1965/66, men kun i de 3 sidste kvartaler. Hvert kvartal indbetales den beregnede afgift af omsætningen i det foregående kvartal. Selv om omsforhøjelsen indførtes ver starten af finansåret 1965/66, begyndte provenuet beregnet efter den større pct. altså først at blive indbetalt i juli kvartal 1965. På den anden side er der en vis forsinkelse i afgifternes endelige overvæltning på forbrugspriserne. Man regner med en gennemslagsperiode på ca. 1 kvartal. Dette betyder, at forbruget i markedspriser i 1965 kun i den sidste halvdel af året er påvirket af den højere omsprocent. Det trækker i retning af, at afgiftsbeløbet i finansåret 1965/66 bliver relativt større set i forhold til forbruget i 1965.

Med virkning fra 1. februar 1966 forhøjedes tobaks- øl- og spiritusaf-

gifterne, hvilket på årsbasis skulle give 300–400 mill. kr. Ved uændret forbrug skulle disse afgifter give op mod 2/3 pct. af det samlede forbrug, se tallene ovenfor.

Endelig blev tolden inden for EFTA med virkning fra 1. januar 1966 nedsat med 1/3 fra 30 pct. til 20 pct. af basistolden. Det er imidlertid kun en mindre del af toldindtægterne, der stammer fra handelen med EFTA, hvor tolden jo allerede var kraftigt reduceret. For første halvdel af finansåret 1966/67 er tolden da også med et provenu på 291 mill. kr. steget med 4,9 pct. i forhold til året før.

Alt i alt kan vel siges, at stigningen i forholdet mellem afgifterne og forbruget på 0,6 pct. svarer til den omtalte forhøjelse af tobaks-, øl- og spiritusafgifterne, mens de øvrige virkninger stort set må have ophævet hinanden.

Når afgifterne er ca. 3 pct. mindre end beregnet, kan det skyldes, dels at forbruget (i mængder) er steget mindre end forventet, og dels at forbruget i et vist omfang har vendt sig fra de hårdest beskattede varer.

Hvad det første angår skønnes realforbruget at stige med 3,9 pct. fra 1965 til 1966, eller med 0,7 pct. mindre end fra 1964 til 1965. Hvis man havde regnet med, at stigningstakten ville blive opretholdt, kan dette til dels forklare det mindre provenu. I Økonomisk Årsoversigt fra marts 1966 har man et regneeksempel, der viser en mulig udvikling fra 1964 til 1969. Her antages realforbruget kun at stige med ca. 3,5 pct. pr. år, og den private andel heraf med ca. 2,75 pct. Hvis det er disse procenter, man har haft i tankerne ved finanslovsforslagets forelæggelse, kan det ikke være en for lille stigning i forbruget, der er årsag til det mindre provenu af afgifterne.

Hvad angår forbruget af beskattede varer kan vi se på den mængdemæssige udvikling for tobak, øl, spiritus og biler. Disse fire punktbeskattede områder gav i 1965/66 henholdsvis 19,5, 7,6, 5,0 og 25,9 pct. eller i alt 58,0 pct. af det samlede afgiftsprovenu. Cigaretforbruget steg med 3,1 pct. fra januar–oktober 1965 til januar–oktober 1966 mod 4 pct. fra 1964 til 1965. Ølforbruget steg for perioden januar/september med 22 pct. Der er her tale om en speciel virkning af ølstrejken i 1965. Uden den kan man skønne, at fremgangen ville have været knap 2 pct. Forbruget af udenlandsk spiritus steg fra 1. halvår 1965 til 1. halvår 1966 med 25,3 pct. For indenlandsk spiritus var stigningen 5,4 pct. Den sidste procent er en afsvækkelse i forhold til stigningstakten fra 1964 til 1965. Endelig er et fald i antal nyregistrerede køretøjer fra 1964 til 1965 afløst af en kraftig stigning. Mest udtalt er dette for almindelige personbiler. I perioden januar-oktober 1966 blev der registreret 84.997 almindelige biler, hvilket er en stigning på 16,4 pct. i forhold til 1965. Tallet er ligeledes højere end det tilsvarende for 1964 på 81.787.

Alt i alt kan man sige, at der for cigaretter og indenlandsk spiritus evt. kunne være ventet lidt større forbrugsstigning, mens stigningen for de øvrige varer vel nærmest må betegnes som ret voldsom.

Vedrørende den faktiske indbetaling af afgifter for finansåret 1966/67 foreligger der oplysninger for november måned med. For april-november 1966 indbetaltes 6124 mill. kr. mod 5186 mill. kr. i samme periode 1965. Det er en stigning på 18,1 pct. Denne pct. svarer meget nøje til den forventede stigning for hele finansåret ved finanslovens forelæggelse. Efter at man nu har sat skønnet for afgifternes størrelse 300 mill. kr. ned, er den forventede stigningsprocent faldet til 14,9 pct., eller med de før omtalte ca. 3 pct. Man regner altså med en nedgang i forbrugsstigningen i den sidste halvdel af finansåret. Oplysningerne om afgifterne for oktober-november støtter dette skøn, da stigningen her kun er 12,4 pct. fra 1965 til 1966. På den anden side synes det private forbrug at opretholde stigningen i forhold til året før. I begyndelsen af året lå det godt 10 pct. over niveauet i 1965, og denne pct. er kun faldet til godt 9 pct. for september-oktober. For de samme perioder var der ifølge forbrugerprisindekset en prisforskel mellem 1966 og 1965 på henholdsvis 8 pct. og 6 pct. Der kan således ikke konstateres en afsvækket stigningstakt i de forbrugte mængder. Det skal bemærkes, at det er mængderne og ikke priserne, der er afgørende for indtægterne af punktskatterne. Ved skøn over forbrugsudviklingen i finansårets sidste halvdel må der også tages hensyn til, at vinteren 66/67 foreløbig har været meget mild i modsætning til sidste vinter. Der er derfor ikke grund til at vente en sæsonbestemt nedgang i første kvartal 1967 tilsvarende den, man havde i 1966.

Jeg mener, at det er med et lille og ret usikkert grundlag i faktiske oplysninger, at man fra finansministeriets side regner med nedgangen i told- og forbrugsafgifternes provenu. Finansministeren siger i sin skriftlige forelæggelse af finanslovsforslaget for 1967/68, at indtægtsnedgangen skyldes »aktivitetsdæmpningen ... og ... den noget bedre balance, der i øvrigt er opnået i den samlede økonomi«. Her er det naturligvis rigtigt, at hvis man ser på industriproduktionen og eksporten, så er der i begge tilfælde tale om en afdæmpning, som det nærmere omtales senere. Dog er denne afdæmpning endnu ikke slået igennem på forbruget, men den har betydet en ændret fordeling af produktionen mellem forbrug og investering.

2. For det offentliges drifts- og anlægsudgifter regner man med, at der på forskellige poster bliver merudgifter, i alt beløbende sig til ca. 100 mill. kr.

Skønnet for 1966/67 samt udgifterne i de to foregående finansår giver følgende billede.

Mill. kr.	1964/65	1965/66	1966/67
Folke- & invalidepensionister	1958	2164	2541
Landbrugsordninger	513	447	573
Undervisning m. v.	1901	2417	2579
Øvrige civile driftsudgifter	3755	4549	4979
Civile anlægsudgifter	1196	1663	1947
Forsvar og civilforsvar	1817	1912	1915
Bevillingsreserverne	–	–	1230
I alt	11140	13152	15764

Den procentvise stigning mellem de to første år er 18,1 pct. og mellem de to sidste 19,9 pct. Posten »Bevillingsreserverne« antages at blive fordelt på de øvrige poster til dækning af løn- og prisstigninger. Det er derfor ikke muligt med nogenlunde nøjagtighed ud fra tallene at fordele stigningen på de forskellige udgiftsområder for 1966/67. Det er dog klart af tallene, at udgiften til Folke- og invalidepension er steget meget stærkt. Loven om fuld folkepension medfører, bortset fra prisstigninger, almindelige indkomststigninger og nettotilgang af pensionister, merudgifter frem til og med finansåret 1969/70. Denne stigning har netop toppet i 1966/67 og vil derefter aftage jævnt.

3. Den relative størrelse af den offentlige sektor, der omfatter staten og kommunerne, og navnlig dennes udvikling drøftes ofte. Det økonomiske sekretariat plejer at se de offentlige udgifter i relation til et lidt hjemmelavet indkomstbegreb, der er defineret som bruttofaktorindkomst – reparationer og vedligeholdelse. Når man ikke trækker den samlede reinvestering[1]) fra bruttofaktorindkomsten, er det naturligvis, fordi opgørelsen af denne størrelse er yderst usikker. Det økonomiske sekretariats mål for de offentlige udgifters relative størrelse er vokset fra godt 25 pct. omkring 1960 til 32 pct. for finansåret 1965/66. Det fremgår af de førnævnte tal, at statsudgifterne, der udgør godt 80 pct. af de offentlige udgifter, er vokset med 18–20 pct. om året. Nationalproduktet er i de senere år vokset med 10–12 pct. (i løbende priser) om året. Så længe disse tendenser holder, må den offentlige sektors relative størrelse naturligvis vokse. Dette kan også formuleres på den måde, at hver tilvækst i nationalindkomsten for en meget stor del beslaglægges af den offentlige sektor. Fra 1964/65 til 1965/66 var denne del godt 45 pct., hvoraf alene staten tegnede sig for godt 33 pct.

Et væsentligt problem i forbindelse med den offentlige sektors størrelse er naturligvis, at det offentlige tildels beslaglægger resourcer til, hvad man

[1]) Reinvesteringen er den udgift, der kræves til at holde produktionsapparatets realværdi intakt. Kun en del heraf dækkes af reparationer og vedligeholdelse.

kunne kalde for, uproduktive formål. Derved bliver den mulige produktion formindsket. Denne betragtning gælder dog ikke alle de offentlige udgifter. I den ovenfor viste oversigt over statsudgifterne er udgiften til undervisning og de civile anlægsudgifter produktive udgifter. Om udbyttet af stigningen i disse udgifter til f. eks. universiteter og veje er lige så stort som det, der kunne opnås ved resourcernes anvendelse andre steder i økonomien, kan naturligvis diskuteres. For udgifterne til folke- og invalidepension og til landbrugsordningerne gælder, at de direkte set er uproduktive, men de beslaglægger til gengæld ikke i nævneværdig grad resourcer. Der er tale om, at staten påvirker de disponible indkomsters fordeling. I 1964/65 og 1965/66 bliver der kun ca. halvdelen af statsudgifterne tilbage, der kan kaldes uproduktive. Af disse er en del udgifter til den civile administration, der må siges at være nødvendige for, at hele samfundslivet kan fungere.

Et andet problem, der melder sig i forbindelse med de offentlige udgifter, er deres betydning for konjunkturforløbet. Her nytter det imidlertid ikke at se udgifterne isoleret, men de må vurderes sammen med det offentliges indtægter. Der skal ikke forsøges nogen analyse af de konjunkturpolitiske problemer her. Blot er der grund til at tro, at jo bedre man kender de mulige forløb af de offentlige udgifter et stykke tid fremover, jo bedre kan det offentliges indtægtspolitik tilrettelægges. Derved kan man bedre nå de konjunkturmæssige virkninger, der ønskes fra politisk hold.

4. Man er i statsadministrationen begyndt at lave 3 års budgetoverslag. Dette må tildels ses som et udtryk for, at man er klar over de, netop nævnte, problemer, der er forbundet med en stor offentlig sektor, Et budgetoverslag for perioden 1967/68 til 1969/70 er offentliggjort i december 1966. Her skal nævnes nogle af de ting, der lægges vægt på i finansministerens indledende redegørelse.

De samlede udgifter anslås i faste priser at stige med gennemsnitligt 5,3 pct. om året fra 1966/67 til 1969/70. Det første år regnes stigningen at blive 7,3 pct. Når procenten er faldende gennem perioden, skyldes det, at overslagene stort set bygger på gældende lovgivning og videreførelsen af vedtagne projekter.

Den første udgiftsgruppe, finansministeren omtaler, kalder han de lovbundne tilskud. Gruppen omfatter som de vigtigste poster folke- og invalidepension, sygehuse, folkeskoler og refusioner, tilskud til en række institutioner, til internationale organisationer og til u-landene. Denne gruppe tegner sig for halvdelen af den samlede udgiftsstigning.

Derefter omtales de civile anlægsudgifter, der for tiden udgør omkring 13 pct. af udgifterne. Her beslaglægger vedtagne projekter store beløb. Erfaringen viser, at i det enkelte finansår er 3/4 af denne udgift gået til

videreførelse af igangværende arbejder. Finansministeren understreger, at en del anlægsarbejder, der medfører en stigning i kapaciteten f. eks. inden for skolerne, meget hurtigt medfører nye driftsudgifter. Dette problem skal udforskes nærmere i forbindelse med den langtidsplanlægning, man nu har taget op. Man er tydeligt nok her inde på, at man gerne vil have en vis kontrol med den offentlige sektors vækst.

Endelig omtales driftsudgifterne, der i princippet ikke er bundne, men som naturligvis dels er tungt bevægelige for tjenestemandslønningernes vedkommende og dels er afledet af hele det offentlige virke i øvrigt.

Finansministeren konkluderer, at når man taler om, hvor store de offentlige udgifter skal være, er det i realiteten kun en beskeden del, der kan reguleres på. Dette gælder naturligvis navnlig i nedadgående retning, og kun når der tænkes på en nogenlunde overskuelig periode.

Det af ministeren nævnte forhold, at offentlige investeringer for en dels vedkommende fører til senere driftsudgifter, giver anledning til en kommentar. Investeringernes andel af de samlede udgifter er i 1965/66 og 1966/67 (et skøn) henholdsvis 18,6 pct. og 19,3 pct. Derefter er procenterne frem til 1969/70 20,6, 20,7 og 20,8. Der er altså en stadig, omend sidst i perioden en svag, stigning. Procenterne for de sidste år kan let være undervurderede, da overslagene netop ikke regner med større nye investeringsprojekter. At sådanne i et vist omfang vil komme, er vel sandsynligt. Tallene er nok et fingerpeg om, at den offentlige sektor vil opretholde sin vækst. Udviklingen har sin egen inerti, der for mange år fremover er bestemt af beslutninger, der allerede nu er fortidige.

DEN ØKONOMISKE SITUATION I ØVRIGT

1. Som omtalt har stigningen i den økonomiske aktivitet i 1966 været noget mere afdæmpet, end det var tilfældet i de foregående år. Samtidig har betalingsbalancen udviklet sig gunstigt, så underskuddet bliver noget mindre, om ikke meget, end i 1965. Når forbruget alligevel er steget med op mod 4 pct., skyldes det, at investeringerne stort set forventes at blive af samme størrelse som året før. Da ledigheden ikke er vokset i 1966, men henimod årets slutning tværtimod blevet mindre (se tabellen), må der være tale om, at en vis del af resourcerne, herunder arbejdskraften er flyttet over fra investeringsgodeproduktion til forbrugsgodeproduktion. Dette behøver langt fra altid at indebære en overflytning mellem virksomhederne, men kan også foregå ved, at den enkelte virksomhed omstiller sin produktion. Endelig kan nogle varer finde anvendelse både ved investering og forbrug, og der kan så være tale om, at den sidstnævnte efterspørgsel er steget kraftigst.

Den gennemsnitlige ledighed ifølge de ugentlige opgørelser

	Arbejdsmænd		Byggefag		Andre mænd		Kvinder		I alt	
	1000 ledige	Pct.	1000 ledige	Pct.	1000 ledige	Pct.	1000 ledige	Pct.	1000 ledige	Pct.
Oktober 1965	4	1,6	–	0,6	3	0,8	1	0,7	8	1,0
November –	13	5,3	1	3,1	4	1,2	2	1,1	20	2,5
December –	26	10,6	3	6,3	6	2,0	6	3,0	41	5,1
Januar 1966	34	14,0	5	11,8	7	2,3	4	1,8	50	6,2
Februar –	36	14,9	5	11,0	7	2,2	3	1,5	51	6,3
Marts –	17	7,1	2	3,9	5	1,6	3	1,2	26	3,3
April –	13	5,3	1	2,4	4	1,3	3	1,4	21	2,6
Maj –	3	1,3	–	0,6	2	0,7	1	0,7	7	0,9
Juni –	2	0,6	–	0,2	1	0,5	1	0,5	4	0,5
Juli –	2	0,9	–	0,1	2	0,5	1	0,4	4	0,6
August –	3	1,2	–	0,3	2	0,5	1	0,5	5	0,7
September –	2	0,9	–	0,2	2	0,7	1	0,6	6	0,7
Oktober –	3	1,2	–	0,3	3	0,9	1	0,7	7	0,9
November –	7	3,2	1	1,5	3	1,0	2	0,9	13	1,7
December –	18	7,6	2	4,4	6	1,8	5	2,6	31	3,9
Året 1965	10	4,2	1	2,0	3	0,9	2	1,0	16	2,0
Året 1966	11	4,7	1	2,9	4	1,1	2	1,0	18	2,3

For den allersidste del af året foreligger der oplysninger fra detailhandelen om, at julehandelen har vist en noget svagere stigning for 1966 end for de foregående år. Der kan dog her meget vel være tale om, at visse forbrugsudgifter er udskudt nogle få måneder i forbindelse med forudbetaling af personlige skatter. Disse er ifølge oplysninger fra nogle kommuner sandsynligvis steget med omkring 150 mill. kr. mere, end man normalt ville regne med. Forudbetalingen hænger naturligvis sammen med en forventning om skattefradragsreglens bortfald ved indkomstopgørelsen for 1967. Lad os sige, at de 50 mill. kr. er lånt til formålet, og at 50 mill. kr. af resten ellers ville være anvendt til forbrug. Dette svarer til ca. 1 pct. af en gennemsnitsmåneds totale offentlige og private forbrug og naturligvis en meget større procent af, hvad begrebet julehandel måtte omfatte.

2. Når den reale værdi af nationalproduktet kun er steget med 2–3 pct. i 1966, hænger det sammen med en afsvækket stigning både i industrieksporten og i den samlede industriproduktion. Jeg gjorde i sidste nummer af Økonomi og Politik en del ud af at gætte på stigningen i industriduktionen i 1. halvår 1966. Dengang forelå mængdeindekset for industriproduktionen nemlig kun for 1. kvartal. Nu foreligger mængdeindekset for årets 3 første kvartaler, se tabellen.

Mængdeindeks for industrien

	1965	1966	Stigning i %
1. kvartal	132,7	128,6	−3,1
2. kvartal	132,5	135,5	2,3
3. kvartal	131,0	135,8	3,7
4. kvartal	139,6	–	–
1.–3. kvartal	132,1	133,3	0,9

For 2. kvartal skønnede jeg på 135, hvilket kom til at holde stik (der var intet skøn over decimalen). Bedømmelsen af udviklingen i den første halvdel af året, som stod i sidste konjunkturoversigt, er der derfor ingen grund til at korrigere. Det er ikke noget tegn på afmatning, at indekset kun steg meget lidt fra 2. til 3. kvartal, da der almindeligvis på grund af ferietiden er en sæsonmæssig nedgang i produktionen i 3. kvartal. Nedgangen (se tabellen) i 1965 er altså ikke udtryk for noget specielt for dette år, men derimod for det normale.

Hvis 3. kvartals stigning i forhold til 1965 skal opretholdes for 2. halvår, skal indekset for 4. kvartal stige til 144,8. Dette resultat er helt usandsynligt. Snarere bliver indekset af omtrent samme størrelse som for 4. kvartal 1965. Resultatet for hele året 1966 vil i så fald kun vise en meget beskeden fremgang. Disse antagelser støttes af Danmarks Statistiks konjunkturbarometer for 4. kvartal. Både med hensyn til produktion og ordretilgang viser det, at man regner med et niveau, der ikke afviger væsentligt fra 3. kvartals.

3. Den omtalte stagnation i investeringerne dækker over, at de private erhvervsinvesteringer er uændrede eller gået tilbage, mens det offentliges investeringer og investeringerne i boligbyggeri er steget noget. Følgende tabeller viser dels stigningen i påbegyndt byggeri og dels stigningen i byggeri under opførelse.

Stigning i påbegyndt byggeri fra 3. kvartal 1965 til 3. kvartal 1966 i »Byer m. v.«

	Ændring i etageareal 1000 m²	Procentvis ændring
Beboelsesejendomme	523,3	75,8
Erhvervsejendomme	−56,8	−10,0
Heraf fabrikker og værksteder..	−69,2	−17,8
Ikke erhversejendomme	187,4	222,6
Heraf i offentligt eje	157,9	290,3
I alt	662,9	48,9

Stigning i det igangværende byggeri fra 1. oktober 1965 til 1. oktober 1966 i »Byer m. v.«

	Ændring i etageareal 1000 m²	Procentvis ændring
Beboelsesejendomme	851,9	21,1
Erhvervsejendomme	−84,6	−3,8
Heraf fabrikker og værksteder..	−138,8	−9,4
Ikke erhvervsejendomme	389,5	38,1
Heraf i offentligt eje	266,8	33,5
I alt	1156,8	15,8

Statistikken over byer m. v. omfatter ca. 85 pct. af byggeriet i hele landet. Det ses, at for erhvervsejendommene er tilbagegangen stærkest for fabrikker o. l., mens en mindre tilbagegang må gælde for kontorbygninger og handelslokaler. Den i sidste nr. af Økonomi og Politik omtalte kraftige stigning for ikke erhvervsejendomme er fortsat. Som det ses er den offentlige andel i denne stigning ganske dominerende. For den ikke offentligt ejede del er der i stor udstrækning tale om byggeri af forskellige institutioner, der får offentlig støtte. Fra 1. oktober 1965 til 1. oktober 1966 er den procentvise andel af byggeri under opførelse for ikke erhvervsejendomme steget fra 14 pct. til 17 pct.

4. I sidste nummer af Økonomi og Politik blev eksporten i 1965 og 1966 sammenlignet for perioden januar-august. Siden da, hvor stigningsprocenten for den samlede eksport var 7,2 er der sket en yderligere svækkelse. Forperioden januar–november er stigningstakten for den samlede eksport faldet til 5,8 pct. Årsagen er udviklingen i eksporten af både landbrugsvarer og industrivarer. I første halvår var der en stigning i landbrugseksporten på 5–6 pct. Dette skyldtes udelukkende en kraftig fremgang for baconeksporten p. g. a. bedre priser. Efter første halvår har der været en klar tilbagegang for levende hornkvæg, okse- og kalvekød, og den bedre stilling for baconeksporten i forhold til 1965 begyndte at blive svækket. Endelig blev baconeksporten i oktober og november mindre end året før. Dermed er den samlede stigningsprocent for landbrugsprodukter for perioden januar-november faldet til 1,7.

For andre industriprodukter var der en meget kraftig stigning i oktober, men derefter blev eksporten til gengæld ringe i november, og for perioden januar-november faldt stigningsprocenten til 6,4. Som tabellen viser er kemiske artikler og maskiner stadig områder inden for eksporten med en kraftig fremgang. Mens stigningen i importen tidligere på året var ret moderat, således at underskuddet på handelsbalancen var mindre end i

Mill. kr.	Januar-november			Ændring i pct.	
	1964	1965	1966	1964-65	1965-66
Landbrugsprodukter	4818	4988	5071	3,5	1,7
Heraf:					
Bacon m. v.	1866	1883	2079	0,9	10,4
Levende hornkvæg, okse- og kalvekød	844	864	768	2,4	−11,1
Konserves	866	1012	1170	16,9	15,6
Andre industriprodukter	6480	7289	7754	12,5	6,4
Heraf:					
Kemiske artikler, excl. medicin	433	491	590	13,4	20,2
Maskiner og instrumenter	2135	2509	2744	17,4	9,4
Fisk og andre varer	851	946	1061	11,2	12,2
Tilsammen	13015	14235	15056	9,4	5,8

1966, steg importen navnlig i oktober meget stærkt, og for hele perioden januar-november steg importen med 5,9 pct. i forhold til 1965. Herved blev periodens handelsbalanceunderskud 3602 mill. kr. eller godt 200 mill. kr. mere end i 1965.

Efter det store underskud på handelsbalancen er det sandsynligt, at den samlede betalingsbalance i 1966 giver meget nær samme resultat som i 1965. Foruden handelsbalancen indgår indtjening på skibsfarten, turisme, andre tjenesteydelser og renter i betalingsbalancens løbende poster. Man kan sige, at disse poster i alt udgør betalingsbalancens driftsregnskab. For de tre første kvartaler gav disse øvrige poster en merindtægt i forhold til 1965 på 165 mill. kr. efter den foreløbige opgørelse. For hele året kan det ikke blive meget galt at regne med en merindtægt på godt 200 mill. kr. Om 1966 så vil give en betalingsbalanceforbedring må således helt afhænge af eksport og import i december måned.

Denne udvikling for handels- og betalingsbalance kan siges at være ret dramatisk. Indtil 3. kvartal var man vel alle de steder hvor konjunkturerne følges både enige om og sikre på, at 1966 ville give en bedring af betalingsbalancen på mindst et par hundrede mill. kr. i forhold til året før.

L. L.
22. 1. 67.